

ECB:s banktillsyn: Riskbedömning för 2019

1 Inledning

För att bedriva en framgångsrik banktillsyn är det viktigt att identifiera och bedöma vilka risker som enheterna under tillsyn ställs inför. Riskanalys används även som underlag för att fastställa tillsynsprioriteringar som del av den regelbundna strategiska planeringen.

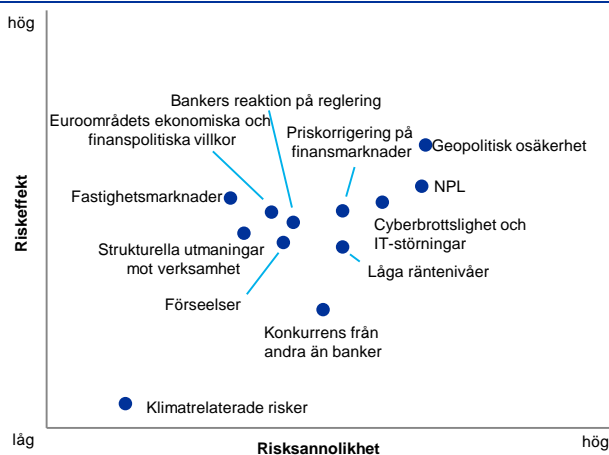
ECB:s banktillsyn genomför varje år en riskidentifiering och riskbedömning i nära samarbete med de nationella behöriga myndigheterna. Analysen bygger på bidrag från en rad olika aktörer, bland annat de gemensamma tillsynsgrupperna, och de övergripande mikro- och makrotillsynsfunktionerna. Den baseras även på de diskussioner som har förts med banker och andra berörda myndigheter.

2 SSM:s riskkarta 2019

De viktigaste resultaten av riskbedömningen visas i SSM:s riskkarta (se bild 1). Denna karta visar de viktigaste riskfaktorerna som påverkar banksystemet i euroområdet under en period av två till tre år samt dimensionerna av sannolikhet och påverkan. Riskfaktorerna bör inte betraktas isolerat eftersom de kan utlösa eller förstärka varandra. Riskkartan från SSM ger en samlad bild av euroområdet och visar endast de viktigaste riskfaktorerna. Den är inte tänkt som en uttömmande lista över alla risker som bankerna under tillsyn ställs inför.

Bild 1

SSM:s riskkarta 2019

Källor: ECB och de nationella behöriga myndigheterna

De tre viktigaste riskfaktorerna som påverkar banksystemet i euroområdet är följande: geopolitiska osäkerheter, höga nivåer av befintliga nödlidande lån (NPL), möjligheten att nya sådana lån byggs upp samt cyberkriminalitet och IT-störningar. Dessa följs av eventuella priskorrigeringar på finansmarknaderna, låga räntenivåer och bankers reaktion på föreskrifter.

Jämfört med förra året har riskerna från ekonomiska och finanspolitiska förhållanden i euroområdet minskat betydligt, främst berörande på en gynnsam konjunkturutveckling. Samtidigt har de geopolitiska osäkerheterna och riskerna för priskorrigering av risker på finansmarknaderna ökat. Utvecklingen inom digitalisering förstärker hoten mot bankernas föråldrade IT-system och ökar även riskerna för cyberattacker.

3 Viktiga riskfaktorer

Geopolitiska osäkerheter utgör en växande risk för de globala finansiella marknaderna samt för de ekonomiska utsikterna inom euroområdet. Politisk osäkerhet har ökat i vissa euroländer under den senaste tiden. Vad gäller Brexit återstår det att se hur övergångs- och utträdesavtalen slutligen kommer att utformas. Banker och tillsynsmyndigheter behöver fortsätta sitt arbete med beredskapsplaner och förberedelser, och beakta alla tänkbara scenarion. Oron i samband med Brexit rör ett brett spektrum av risker, t.ex. driftskontinuitet och övergångsrisker, kontraktskontinuitet, risker för regelarbitrage i samband med nationella regelskillnader eller risker för makroekonomiska återverkningar. Risken för en betydande störning i tillgången till finansiella tjänster för euroområdet är begränsad men om sektorn för finansiella tjänster fragmenteras kan det hämma effektiviteten. Utöver detta växer oron för ökande handelsprotektionism. De direkta makroekonomiska effekterna av de hittills införda tullarna torde visserligen vara tämligen begränsade för euroområdet, men om handelstvisterna trappas upp skulle det utgöra en betydande risk. En ogynnsam utveckling i vissa tillväxtekonomier kan dessutom inverka negativt på det makroekonomiska klimatet eller de finansiella marknaderna i euroområdet. Risken för global fragmentering av regelverken utgör slutligen ännu en sårbarhet.

Trots att kvaliteten på tillgångar har förbättrats avsevärt under de senaste åren är **den höga nivån av NPL** alltjämt ett bekymmer för ett stort antal banker i euroområdet. Enligt vägledningen om nödlidande lån skulle banker med höga NPL-nivåer samtycka till strategier för hantering av NPL-stockar. Detta arbete har hittills visat sig vara framgångsrikt vad gäller att minska NPL genom att andelen sådana lån i betydande institut har minskat från 8 procent 2014 till 4,9 procent fjärde kvartalet 2017. NPL-nivåerna fortsätter dock att vara alldeles för höga jämfört med internationella standarder, och ytterligare insatser är nödvändiga för att säkerställa att NPL-problemet i euroområdet hanteras på ett tillfredsställande sätt. Med höga NPL-nivåer begränsas manöverutrymmet i bankernas

balansräkningar, och även deras lönsamhet och kapital.¹ Att ta itu med frågan om ackumulerade nödlidande lån, inbegripet att övervaka bankernas framsteg med att minska NPL är därför alltså en av de viktigaste prioriteringarna för den europeiska banktillsynen.

Den ständiga jakten på avkastning kan dessutom **öka möjligheten att nya nödlidande lån byggs upp**. Banker i euroområdet rapporterade om sänkta kreditkrav för lån till företag samt till hushåll för bolån i första kvartalet 2018.² Långivarna förefaller dessutom vända sig mot mer riskfyllda sektorer. Utgivningen av högrisklån i euroområdet ökade kraftigt efter den markanta nedgången under den globala finanskrisen, med en volym som till två tredjedelar utgörs av s.k. covenant-lite lån. Vissa banker i euroområdet rapporterar dessutom en betydande ökning av lån utan säkerhet till hushållen.

Cyberbrottslighet och IT-störningar utgör en allt större utmaning för bankerna och tydliggör deras behov att investera i IT-system. Bankerna ställs inför allt större press att modernisera sin centrala IT-infrastruktur i syfte att rationalisera sina strukturer, sänka kostnaderna, förbättra kundupplevelsen och bli mer effektiva, även i syfte att kunna konkurrera med fintech/bigtech-företag. Bankerna ställs dessutom inför ett växande antal cyberhot. Cyberincidenter kan leda till ekonomiska förluster, ytterligare indirekta återverkningar och kan även leda till systemeffekter, även om inga större incidenter hittills har rapporterats av de betydande instituten. I vissa fall rapporterades dock incidenter i delar av bankernas interna system en period före upptäckt av ett intrång – en situation som kan möjliggöra för illasinnade aktörer att orsaka omfattande skada.

Risken för en abrupt och betydande **priskorrigerig av risker på finansmarknaderna** har ökat sedan förra året. Uppbackat av gynnsamma globala ekonomiska förhållanden och utsikter samt god tillgång till likviditet har den globala jakten på avkastning fortsatt. Detta har ytterligare drivit upp tillgångsvärdena, som i vissa marknadssegment töjt gränserna, särskilt på den amerikanska aktiemarknaden. Samtidigt är riskpremierna fortsatt pressade. Marknadsturbulensen i samband med att volatiliteten för de amerikanska aktierna sköt i höjden i februari 2018 har visat på rådande marknadskänslighet men även på marknadens förmåga att assimilera snabba förändringar. Detta blev även märkbart under den marknadsoro på den italienska statsobligationsmarknaden som utlöstes av politiska påtryckningar i Italien i maj 2018 vilken spred sig till vissa andra av eurorådets statsobligationsräntor och priserna på bankaktier. Högre geopolitiska risker kan leda till en förhöjd risk för en potentiell priskorrigerig. Bankerna skulle främst påverkas genom sina innehav av instrument som tagits upp till verkligt värde, kraven på säkerheter samt kostnaderna för att få fram kapital eller likviditet. En priskorrigerig skulle emellertid också kunna få följd effekter genom en negativ inverkan på den makroekonomiska och finanspolitiska situationen i euroområdet. I extremfallet, då en

¹ För hänvisningar om de nödlidande lånens negativa effekt på bankernas utlåning, se [Vägledning till banker om nödlidande lån, ECB, mars 2017](#).

² Se [enkätundersökningen av bankutlåning](#).

större priskorrigerings sammanfaller med andra större händelser, kan det även hota **centrala motparters solvens** och därigenom utgöra en systemrisk.³

Flera år med **låga räntenivåer** har pressat bankernas räntemarginaler och lett till ett ändrat kundbeteende, vilket påverkar bankernas balansräkningsstruktur.⁴ Under det senaste året var det aggregerade räntenettet för banker i euroområdet visserligen tämligen stabilt, men vissa bankers affärsmodeller redovisade kraftigt minskat räntenetto. Det aggregerade räntenettet beräknas stiga under 2019 och 2020, på grund av såväl volymtillväxt som förbättrade marginaler. Många betydande institut räknar emellertid med en fortsatt låg vinst under de närmaste åren.

Merparten av de finansiella **lagstiftningsinitiativ** som följde på krisen håller nu på att slutföras och reformarbetet med lagstiftningen går nu in i en något långsammare fas. En del regelverk har dock ännu inte genomförts i EU-lagstiftningen. Även om den rättsliga osäkerheten har minskat behöver banker fortsätta att anpassa sina affärsmodeller till de nya förutsättningarna. En stramare reglering bidrar till att skydda ett motståndskraftigt och stabilt banksystem på medellång och lång sikt men kan på kort sikt äventyra bankernas lönsamhet och medföra risker för banksektorn, t.ex. att bankerna inte klarar att anpassa sig i tid eller att de senarelägger strategiska beslut eller investeringar.

De ekonomiska tillväxtutsikterna i euroområdet förbättrades avsevärt, vilket bidrar till riskminskningen för banksektorn. Även om den ekonomiska expansionen beräknas fortsätta på medellång sikt, utgör de låga utsikterna om potentiell produktionstillväxt i euroområdet en allt större sårbarhet eftersom arbetskraftsbrist och produktionsbegränsningar kan komma att dämpa den pågående uppgången. Strukturereformerna måste därför genomföras snabbare i euroländerna. **Hållbarheten i den offentliga skuldsättningen** har i genomsnitt förbättrats i euroområdet, främst på grund av stigande BNP. Trots den pågående konjunkturåterhämtningen är obalanserna i stockar fortfarande höga i ett flertal länder, och gör dem därmed mer sårbara för eventuella priskorrigeringar av statsrisken.

Utlåningen för **bostadsfastigheter** är alltså en viktig verksamhet för bankerna i euroområdet och utgjorde under 2017 runt 40 procent av BNP. Sett till hela euroområdet har bostadsutlåningen legat på en stabil nivå sedan förra året, med en svagt positiv trend. Det förekommer dock en del sårbarheter som gör att vissa banker i euroområdet exponeras för risk. I många euroländer har låntagarna under senare tid visat en tendens att välja allt kortare räntebindingstider. Därmed överförs ränteriskerna till låntagarna, vilket innebär att kreditriskerna ökar för bankerna om räntekostnaderna skulle stiga för låntagarna. Om låntagarnas skuldsättning är hög eller stigande väcker det också frågetecken kring deras återbetalningsförmåga när konjunkturen vänder. Belåningsgraden är fortsatt hög, vilket vid obestånd kan leda till stora förluster. Vissa lättnader i riktlinjerna för utlåning

³ I årets SSM-riskkarta har riskfaktorn "central motparts solvens" slagits samman med "priskorrigerings av risker på finansmarknaderna".

⁴ Några exempel på faktorer som påverkar bankernas exponering mot ränterörelserna är förskjutningen från inlåning med överenskommen löptid till avistainlåning, mer förtida amortering av bostadslån samt bostadsköparens preferens att välja fast istället för rörlig ränta.

vad gäller belåningsgrad och skuldkvoter för nya lån kan ha resulterat i ökad kreditrisk.

Bankerna inom SSM-området exponeras för ett antal ytterligare risker som behöver bli föremål för tillsyn:

- **Uppföranderisk:** Även om förluster relaterade till uppföranderisk visade en nedåtriktad trend, kunde ett högre antal uppföranderiskhändelser konstateras under 2017. Den stramare dataskyddslagstiftningen i kombination med den ständiga jakten på avkastning kan leda till fler sådana incidenter.
- **Strukturella utmaningar mot verksamheten** avser strukturella svagheter i affärsklimatet för bankerna i SSM-området samt en stelhet i bankernas kostnadsstrukturer som påverkar effektiviteten. Euroområdet banksystem är ännu inte helt integrerat. Detta kan skapa hinder för en gränsöverskridande konsolidering eller en optimal kapital- och likviditetsfördelning samt förhindra att bankerna i euroområdet utnyttjar stordriftsfördelarna fullt ut. Därav följer ojämna villkor i EU och internationellt.
- **Konkurrensen från andra än banker** ökar efterhand som fintech-företag, försäkringsbolag och andra företag ger sig in på lånemarknaderna. Effekterna på utlåningsmarginalerna förefaller emellertid vara begränsade så här långt och förväntas ligga på en fortsatt låg nivå under riskbedömningsperioden. Det finns också en oro för eventuellt ökad konkurrens från bigtech-företag (dvs. stora teknikföretag med tillgång till omfattande kunddatabaser och kapacitet att ge sig in i sektorn för finansiella tjänster).
- På kort sikt är **klimatrelaterade risker** inget hot mot den finansiella stabiliteten i euroområdet. Bankerna kan dock komma att påverkas indirekt av allt oftare förekommande och allvarliga extrema väderhändelser eller den pågående övergången till en ekonomi med låga koldioxidutsläpp. Väderfenomen kan orsaka förödelse inom affärssektorer som bankerna exponeras mot t.ex. jordbruk, eller omintetgöra bankernas innehav av säkerheter. Övergången till en ekonomi med låga koldioxidutsläpp kan dessutom påverka vissa ekonomiska sektorer t.ex. företag med inriktning på fossila bränslen, energiintensiva sektorer, allmännyttiga företag, transport- och byggföretag. Bankerna behöver således vidta lämpliga åtgärder för att hantera sina exponeringar gentemot dessa sektorer.

© Europeiska centralbanken, 2018

Postadress 60640 Frankfurt am Main, Tyskland
Telefon +49 69 1344 0
Webbplats www.bankingsupervision.europa.eu

Alla rättigheter förbehålls. Återgivning för undervisningsändamål och icke-kommersiella syften är tillåten, under förutsättning att källan anges.

För specifik terminologi hänvisas till [SSM glossary](#).